

KAYSERİ'DE BARSAK PARAZİTLERİNİN BULUNUŞ ORANLARI*

THE INCIDENCE OF INTESTINAL PARASITES IN KAYSERİ

Yaşar Çıtak**

Özet : Kayseri'de 627 kişinin dışkısı incelendi. Kırsal yöre olarak, Talas, Hisarcık ve Hacılar; kentsel yöre olarak, Tıp Fakültesi Sağlık Koleji ve Kreşi, Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü, Kayseri Kimsesiz Çocuk Yurdu ve Bakımevi'nden örnekler alınmıştır. Barsak parazitlerinin genel görülme sıklığı % 61.8 olup; kırsal yöre'de % 79.9, kentsel yöre'de % 52.5 oranında parazit saptanmıştır. Parazit türlerinin görülme sıklığına göre, % 21.5 *Ascaris lumbricoides*, % 15.9 *Enterobius vermicularis*, % 6.2 *Hymenolepis nana*, % 1.5 *Trichuris trichiura*, % 0.6 *Giardia lamblia*, % 0.3 *Taenia saginata*, % 0.3 *Fasciola hepatica*, % 0.1 *Entamoeba histolytica* saptanmış; bireylerin % 15'inde iki ve daha fazla tür parazit bulunmuştur.

Summary : 627 fecal specimens were examined. Specimens were taken from rural areas such as Talas, Hisarcık, Hacılar, and from Urban areas, such as Kayseri Medical Faculty, Health College, Nursery School, Kayseri High Muslim Institute and Kayseri Orphanage. The general prevalence in rural and urban areas were found to be 79.9 % and 52.5 %, respectively. The prevalence of parasite species were as follows : *Ascaris lumbricoides* 21.5 %, *Enterobius vermicularis* 15.9 %, *Hymenolepis nana* 6.2 %, *Trichuris trichiura* 1.5 %, *Giardia lamblia* 0.6 %, *Taenia saginata* 0.3 %, *Fasciola hepatica* 0.3 %, *Entamoeba histolytica* 0.1 %; and two and more parasite species together were 15.1 %.

Giriş

Barsak parazitleri sıklıkla rastlanılan hastalık etkenleri olup, bütün dünyada önemli sorunlardan birini oluşturmaktadır. Sosyo-ekonomik yönden ileri toplumlarda parazitoz oranının düşük olmasına kar-

(Dergiye verildiği tarih : 27/11/1979)

* Uzmanlık Tezinden özetlenmiştir.

** Kayseri Üniv. Gevher Nesibe Tıp Fak. Mikrobiyoloji Uzmanı, Kayseri, Türkiye.

şın, bu olanaktan yoksun olan yerlerde yüksek olduğu görülmektedir (1). Kayseri'de paraziter hastalıkların görülme sıklığını yansıtılabilmek için yapılan bu kopro-parazitolojik çalışmada, parazitlerin görülme sıklığı ve türleri saptanmaya çalışılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma bölgesi olarak seçilen Kayseri İli ve yakın çevresindeki eğitim kurumları ön plânda ele alınarak, çalışmalar Gevher Nesibe Tıp Fakültesi Sağlık Koleji ve Kreşi, Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü, Kayseri Kimsesiz Çocuk Yurdu ve Bakımevi ile, yakın çevre olarak sözü edilen Hacılar, Hisarcık ve Talas İlkokullarında Ekim 1978 - Ocak 1979 tarihleri arasında yapıldı.

Araştırmaya başlamadan önce, yapılacak işlemler ve parazitlerin vücutta yapmış oldukları zararlar hakkında aydınlatıcı bilgiler verildi. Dışkı numunesi olarak normal dışkı kullanıldı. Bu amaçla kişilere bir gün önce 50 cc hacimli plâstik, kapaklı kutular ve seloband yapıştırılmış lâmlar dağıtıldı. Dışkının önce makroskopik durumu incelendi ve değerlendirildi. Mikroskopik olarak dışkı incelenmesinde, protozoa ve helmintlerin kist ve yumurtalarını aramak için, basit yöntem ile santrifüj yöntemleri uygulandı (2, 3, 4).

Bulgular

Kayseri il merkezi ile araştırmaya giren yerlerin toplam nüfusu 220.000 civarındadır. Merkezin sosyal, ekonomik ve kültürel durumu çevreye kıyasla daha iyidir. Hacılar, Hisarcık ve Talas merkezden 10 km kadar uzaklıkta, ortalama nüfusları 5.000 civarında olan bucak merkezleridir. Çoğunlukla ilkokul düzeyinde eğitimi bulunan halkın başlıca uğraşısı çiftçilik ve fabrika işçiliğidir. Her üç bucağın ekonomik düzeyi Anadolu'nun diğer kırsal bölgelerinden daha iyi durumdadır. Bölgede iklim, tipik İç Anadolu iklimidir. Çoğunluk su gereksinimini şebeke suyundan sağlamaktadır. Yeterli bir kanalizasyon alt yapısı olmadığı gibi, uygun helâ da bulunmamaktadır. Talas, Hisarcık ve Hacılar'a her mevsim ulaşım imkânı vardır. Araştırmada merkez ve çevreden 627 denek muayene edilmiş olup, 322'si erkek (% 51.3), 305'i (% 48.7) kadındır. Bunların % 2.2'si Talas'ta % 13.7'si Hisarcık'ta, % 18.6'sı Hacılar'da, % 10.6 kadarı Tıp Fakültesi Sağlık Koleji ve Kreşinde, % 18.6'sı Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nde, % 36.3'ü ise Kayseri Kimsesiz Çocuk Yurdu ve Bakımevi'nde bulunmaktadır.

Fizik muayenesi yapılarak dışkı örneği alınan 627 deneğin % 61.8'inde helmint ve protozoon kist ve yumurtalarına rastlandı.

Kentsel yöre'de 413 kişiden % 52.5'inde, kırsal kesim'de 214 denekten % 79.9'unda parazit saptanmıştır (Tablo I). Parazit enfeksiyonlarının araştırma yerlerine göre dağılımı ve parazit türlerinin görülme sıklığı, Tablo II'de özetlenmektedir.

TABLE I — PARAZİT VARLIĞI BAKIMINDAN KENTSEL VE KIRSAL YÖRELERİN DURUMU

PARAZİT DURUMU	KENTSEL		KIRSAL		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
VAR	217	52.50	171	79.90	338	61.80
YOK	196	47.50	43	20.10	239	38.20
TOPLAM	413	100.00	214	100.00	627	100.00

$X^2 - 45.698$ SD : 1 $P < 0.01$ Önemli

Tartışma

Ülkemizin ekonomik durumuna bağlı olarak çevre sağlığı yönünden alınması gereken önlemler yeterince ve gereğince uygulanmamaktadır. Çevre Sağlığı önlemlerinin iyi uygulanmaması, barsak parazitlerinin toplumumuzda yaygın olarak bulunmasına neden olmaktadır. Parazitolojik yönden ülkemizde yapılmış olan çalışmalar pek çoktur (5 - 10). Toplum sağlığı açısından parazit türlerini saptamak ve savaş yöntemlerini kararlaştırmak için, ülke çapında sistematik araştırmalara başlanması, buna bağlı olarak Türkiye Parazitolojik Haritası'nın çizilmesi zamanının geldiği bir gerçektir.

TABLO II — PARAZİT BULUNUŞ ORANLARININ ARAŞTIRMA YERLERİNE DAĞILIMI

PARAZİTLER	TALAS		HISARCIK		HACILAR		T.F.S.K.K.		Y. İSLAM E.		K.Ç.B. ve Y.	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
<i>Ascaris lumbricoides</i>	7	50.0	28	34.1	30	25.3	17	25.3	26	22.0	27	11.8
<i>Enterobius vermicularis</i>	2	14.2	12	14.6	27	22.8	9	13.4	8	6.7	42	18.4
<i>Trichuris trichiura</i>		00.0	2	2.4	1	0.8	2	2.9	3	2.5	2	0.8
<i>Hymenolopisi nana</i>		00.0	2	2.4	6	5.0	3	4.4	2	1.6	26	11.4
<i>Taenia saginata</i>		00.0		00.0	1	0.8		00.0	1	0.8		00.0
<i>Fasciola hepatica</i>		00.0		00.0	2	1.6		00.0		00.0		00.0
<i>G. lamblia</i>		00.0		00.0		00.0		00.0		00.0	4	11.4
<i>E. coli</i> + <i>E. histolytica</i>		00.0		00.0		00.0		00.0	1	0.8		00.0
<i>A. lumb.</i> + <i>E. verm.</i>	2	14.2	12	14.6	13	11.0	3	4.4	5	4.2	10	4.3
<i>A. lumb.</i> + <i>T. trichiura</i>		00.0	3	3.6	3	2.5	2	2.9	4	3.3	2	0.8
<i>A. lumb.</i> + <i>H. nana</i>		00.0	3	3.6	4	3.3	1	1.4	3	2.5	4	1.7
<i>A. lumb.</i> + <i>E. verm.</i> + <i>H. nana</i>		00.0		00.0	1	0.8		00.0		00.0	1	0.4
<i>A. lumb.</i> + <i>E. coli</i> + <i>G. lamblia</i>		00.0		00.0	2	1.6		00.0		00.0		00.0
					4	3.3		00.0		00.0	5	2.1
<i>E. verm.</i> + <i>T. trichiura</i>	1	7.1	1	1.2		00.0		00.0		00.0	2	0.8
<i>E. verm.</i> + <i>E. coli</i> + <i>H. nana</i>		00.0		00.0		00.0		00.0		00.0	1	0.4
<i>E. verm.</i> + <i>T. trichiura</i> + <i>H. nana</i>		00.0	1	1.2		00.0		00.0		00.0		00.0
<i>T. trichiura</i> + <i>H. nana</i>		00.0		00.0	1	0.8		00.0		00.0		00.0
<i>H. nana</i> + <i>T. saginata</i>		00.0		00.0		00.0		00.0		00.0	1	0.4
TOPLAM	12	85.5	64	76.8	95	80.5	37	55.5	53	44.9	127	55.7
TOPLAM KIŞ ISAYISI	14	100.0	82	100.0	118	100.0	67	100.0	118	100.0	228	100.0

KAYNAKLAR

1. Tolgay, N.: Ankara ve civarı ilkokul çocuklarında bulunan barsak parazitleri, A.Ü. Tıp Fak. Mec., 23 : 1267, 1970.
2. Oytun, H.Ş.: Tıbbi Parazitoloji, 4. baskı, A.Ü. Basımevi, 1968.
3. Unat, E.K.: Tropikal Hastalıklar ve Parazitoloji, Filiz Kitb., 1st., 1964.
4. Belding, D.L.: Concervative and quantitative methods for ova and larvea of helminths, Textbook of Parazitology, p: 1170 - 1178. 1965.
5. Erel, D. ve Sellioğlu, B.: Yurdumuzda Kancalı Kurt yayılışının bugünkü durumu, Mikrobiyol. Bült., 4 : 29 1970.
6. Özcel, M. ve Güler, İ.: Hymenolepis nana'nın tedavisi üzerinde çalışmalar, 15. Türk Mikrobiyol. Kong., S: 136, Ank., 1972.
7. Öğütman, R. ve Saygı, G.: Erzurum ilkokul öğrencilerinde kopro-parazitolojik tarama, 16. Türk Mikrobiol. Kong. S: 286, İzm., 1974.
8. Sungur, C.: Ankara'nın Tuzluçayır gecekondü bölgesinde barsak parazitleri infeksiyonu prevalens araştırması, A.Ü. Tıp Fak Mec., 28 : 90, 1975.
9. Akan, E., Yaman, S. ve Karyağdı, N.: Adana il merkezinde üç ilkokulda yapılan kopro-helmintolojik araştırmalar, Çukurova Tıp Fak. Derg., 1 : 142, 1976.
10. Şahin, İ.: Beytepe Köyü ve çevresinde parazitöz ve zoonozlar üzerine araştırmalar, Mikrobiyol. Bült., 12 : 149, 1978.